

มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
The Library Standard of Primary School Under The Office of Basic Education
Commission

อนงค์ อรุณราช* ประเสริฐ อินทร์รักษ์*

Anong Arunrat* Prasert Intarak*

ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*

Department of Educational Administration, Silpakorn University*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) มาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ผลการยืนยันมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยตารางประมาณขนาดของ ทาโรยามาเน ที่ค่าความเชื่อมั่น 90 % ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 100 โรงเรียน หลังจากนั้นทำการเลือกโรงเรียน โดยวิธีการเลือกแบบหลายขั้นตอน ซึ่งการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท กำหนดผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการ และครูบรรณารักษ์หรือครูที่รับผิดชอบงานห้องสมุดโรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ประเภท คือ 1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 1 ฉบับ 2. แบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 1 ฉบับ และ 3. แบบสอบถามเพื่อยืนยันมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 1 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) มาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 8 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้ คือ มาตรฐานที่ 1 ด้านบุคลากร มี 12 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 2 ด้านงบประมาณ มี 4 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 3 ด้านอาคาร สถานที่ และครุภัณฑ์ มี 6 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 4 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ มี 10 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 5 ด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ มี 12 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 6 ด้านการบริการ มี 8 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 7 ด้านการประกันคุณภาพ มี 5 ตัวบ่งชี้ และ มาตรฐานที่ 8 ด้านการใช้ประโยชน์จากห้องสมุดโรงเรียน มี 8 ตัวบ่งชี้

2) ผลการยืนยันมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

คำสำคัญ : มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา

Received: 2020-10-08 : Revised: 2020-11-22 : Accepted : 2020-11-27

Abstract

The purposes of this research were to determine: 1) the library standard of primary school under the office of basic education commission and 2) verify library standard of primary school under the office of basic education commission. The samples consisted of 100 Basic Education schools which determined by Taro Yamane sample size table at the confidence level of 90%. The sample was obtained from stratified random sampling. The respondents from each school were a school director, academic teacher and librarian or teacher who have taken for responsibility, totally 300 respondents. The research instruments were 1) the questionnaire of the library standard of primary school under the office of basic education commission 2) the questionnaire and 3) the confirmatory factor analysis questionnaire of the library standard of primary school under the office of basic education commission. The statistics for analyzing the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standards deviation, confirmatory factor analysis and content analysis.

The research findings revealed that:

1) The library standard of primary school under the office of basic education commission consisted of 8 standards in 65 indicators. First standard, the personnel, was composed of 12 indicators. Second standard, the budget, was composed of 4 indicators. Third standard, the buildings and stuffs, was composed of 6 indicators. Fourth standard, information and resource, was composed of 10 indicators. Fifth standard, administration and management, was composed of 12 indicators. Sixth standard, services, was composed of 8 indicators. Seventh standard, quality assurance, was composed of 5 indicators and eighth standard, the library utilization, was composed of 8 indicators.

2) The library standard of primary school under the office of basic education commission was verified with accuracy, a propriety, feasibility and utility.

Keywords: Primary School Library Standard

บทนำ

โลกปัจจุบันได้ก้าวเข้าสู่ยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ซึ่งเป็นสังคมที่มีระบบเศรษฐกิจที่ใช้พลังความคิดมากกว่ากำลังกายและใช้เทคโนโลยีการผลิตมากกว่าแรงงานราคาถูกหรือวัตถุดิบ มีกระบวนการสร้าง จัดระบบ ถ่ายทอด และใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวาง ตลอดจนนำความรู้และภูมิปัญญาที่มีอยู่มาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศ ในสังคมแห่งการเรียนรู้ประชากรจำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้ความสามารถที่ต่างไปจากสังคมดั้งเดิมหลายประการ มีเครื่องมือในการเรียนรู้ที่จะช่วยในการแสวงหาความรู้สามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ ประยุกต์ใช้และสร้างความรู้ใหม่ มีความสามารถในการสื่อสารและการใช้

เทคโนโลยีมีทักษะในการใช้และสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ทักษะในการพัฒนาและจัดการความรู้และทักษะในการจัดการข้อมูลข่าวสาร ซึ่งทักษะต่าง ๆ ดังกล่าวจะต้องอาศัยการศึกษาหาความรู้หรือการศึกษาตลอดชีวิต

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ และความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่นั่นเองและมีความซับซ้อนของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ที่การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพและสามารถแข่งขันในเวทีโลกได้นั้น อาศัยความรู้ การวิจัยและพัฒนา ซึ่งครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนต้องตระหนักและร่วมมือกันในการเตรียมนักเรียนให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาการสื่อสารและความร่วมมือ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว การริเริ่มและการกำกับดูแลตนเองได้ ทักษะด้านสังคมและความเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลาย การมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบต่อความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับโลก ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี เป็นต้น

จากสภาพการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบันพบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์นภา ส่งสัมพันธ์สกุล ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดมีชีวิต โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า มาตรฐานด้านผู้บริหาร ผู้บริหารขาดการประสานงานระหว่างบุคลากรในโรงเรียน และขาดการสนับสนุนงบประมาณจากชุมชน มาตรฐานด้านครู ครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ขาดการวางแผนร่วมกัน ขาดการอบรมความรู้ด้านบรรณารักษ์ให้กับครูที่ทำหน้าที่ในห้องสมุดมีชีวิต และมาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีทรัพยากรสารสนเทศประเภทวัสดุไม่ตีพิมพ์ มีร้อยละ 50 และจากการประเมินคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จำนวน 30,010 แห่ง ได้มาตรฐานเพียงร้อยละ 35 เท่านั้น โดยด้านที่ไม่ได้มาตรฐานได้แก่ ด้านผู้เรียน ไม่ได้มาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทักษะการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้านผู้บริหาร ไม่ได้มาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารวิชาการโดยเฉพาะการมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น การมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านครู ไม่ได้มาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และความไม่เพียงพอของครู

การดำเนินงานพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนจะประสบความสำเร็จได้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอนบุคลากรในโรงเรียน ตลอดจนนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนต้องมีส่วนร่วมและรับผิดชอบ โดยมีการทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตั้งแต่การวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ประเมินผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนา เพื่อพัฒนานักเรียนตามเป้าหมายของห้องสมุดโรงเรียน คือ การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมและสร้างนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยมีทักษะและนิสัยในการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ วางแผน แสวงหา เลือกลงและประเมิน วิธีการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการรับรู้ เข้าถึง ประเมิน เลือก และใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรม และส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบและมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และมีทักษะสำหรับการดำเนินชีวิตในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น กอปรกับในปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีและการสื่อสารมีวิวัฒนาการก้าวหน้ามากขึ้น จึงทำให้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาต้องมีการพัฒนาในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการทั้งนักเรียน ครู และชุมชน จึงทำให้ผู้วิจัยมี

ความสนใจและต้องการศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งควรประกอบด้วยมาตรฐานและตัวบ่งชี้ใดบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ในการแสวงหาความรู้ และมีทักษะสำหรับการดำเนินชีวิตของนักเรียน ครู และชุมชน จึงใช้แนวคิดทฤษฎีของนักศึกษามาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อทราบผลการยืนยันมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. มาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นพหุองค์ประกอบ
2. ผลการยืนยันมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ประชากร ประกอบด้วย โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 27,184 โรง ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดโดยตารางประมาณขนาดของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ที่ค่าความเชื่อมั่น 90 % ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 100 โรง หลังจากนั้นทำการเลือกโรงเรียนโดยวิธีการเลือกแบบหลายขั้นตอน(multi-stage sampling) ซึ่งการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (stratified random sampling) สุ่มโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 100 โรง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) กำหนดผู้ให้ข้อมูล โรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูวิชาการ 1 คน และครูบรรณารักษ์หรือครูที่รับผิดชอบงานห้องสมุดโรงเรียน 1 คน จากทั้งหมด 100 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ประเภท คือ

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. แบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ตัวแปรมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท
3. แบบสอบถามเพื่อยืนยันมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) พิจารณา 4 ประเด็น คือ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยจำแนกตามประเภทของเครื่องมือการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้จัดสร้างแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษา วิเคราะห์ และสรุปวรรณกรรมที่เกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

1.2 ศึกษา วิเคราะห์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

1.3 นำข้อสรุปที่ได้มาสังเคราะห์ เป็นองค์ความรู้ (content synthesis) เกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการเขียนเป็นความเรียงขนาดยาว (monograph)

1.4 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อยืนยันร่างองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive method) จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

1.4.1 ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา

1.4.2 ผู้บริหารระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.4.3 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญหรือเชี่ยวชาญพิเศษ และประสบผลสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา

2. แบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) ผู้วิจัยได้จัดสร้างและพัฒนาแบบสอบถามชนิดจัดอันดับห้าระดับ โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 นำร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน มาพัฒนาเป็นเครื่องมือวิจัยในลักษณะแบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) ภายใต้การแนะนำและคำปรึกษาของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

2.2 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบด้วยเทคนิค IOC (Index of item objective congruence) และได้ค่า IOC ของแต่ละข้อของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.8 – 1 จากนั้นจึง ปรับปรุง แก้ไข สำนวนภาษาที่ใช้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.3 ทดลองใช้ (try out) เครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยนำไปทดลองกับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างทุกประการ โรงเรียนละ 3 คน รวม 10 โรงเรียน คิดเป็นแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 30 ฉบับ

2.4 หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือวิจัย โดยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้งหมด นำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีการของ ครอนบาค (cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.973

2.5 ปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศต่อไป

3. แบบสอบถามเพื่อยืนยันมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อยืนยันมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Checklist) พิจารณา 4 ประเด็น คือ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

3.2 นำแบบสอบถามเพื่อยืนยันมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ และแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3 นำแบบสอบถามเพื่อยืนยันมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปสอบถาม ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อยืนยันมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน คือ

1. ขอนหนังสือจากภาควิชาการบริหารการศึกษาเพื่อแจ้งผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ สถานศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในทุกขั้นตอน

2. การเก็บข้อมูลแบบสอบถาม ผู้วิจัยจัดส่งและรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนที่สามารถดำเนินการได้ แต่สำหรับโรงเรียนที่ติดขัดด้วยข้อจำกัดด้านความพร้อมและเวลา ได้ใช้วิธีการส่งและรับคืนทางไปรษณีย์โดยวิธีการลงทะเบียน หรือทางออนไลน์ (Google form) โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 276 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลทุกขั้นตอนและนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลมาสรุปเป็นตัวแทนที่ศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษา ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน โดยใช้ความถี่ (frequency) และ ร้อยละ (percentage)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ มาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้สถิติ มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลด้านมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดของ เบสท์ (Best)

4. การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) มาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis : CFA) เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดล (Model) ข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลทฤษฎีที่กำหนดขึ้น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์เพื่อยืนยันมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยพิจารณาประเด็นมีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ โดยใช้ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากการศึกษาสอบถามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

สรุปผลการวิจัย

1. มาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 8 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ด้านบุคลากร 12 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านงบประมาณ 4 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านอาคาร สถานที่ และครุภัณฑ์ 6 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ 10 ตัวบ่งชี้ 5) ด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ 12 ตัวบ่งชี้ 6) ด้านการบริการ 8 ตัวบ่งชี้ 7) ด้านการประกันคุณภาพ 5 ตัวบ่งชี้ และ 8) ด้านการใช้ประโยชน์จากห้องสมุดโรงเรียน 8 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเป็นพหุองค์ประกอบตามสมมติฐานของการวิจัย

2. ผลการยืนยันมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

1. มาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านอาคาร สถานที่และครุภัณฑ์ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ ด้านการบริการ ด้านการประกันคุณภาพ และด้านการใช้ประโยชน์จากห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 คือ มาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นพหุองค์ประกอบ ทั้งนี้เนื่องจาก ห้องสมุดที่มีคุณภาพนั้นต้องมีความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ ทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ รวมถึงด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ เพื่อที่จะให้บริการแก่นักเรียน ครู บุคลากร และผู้ที่สนใจ ต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบการประกันคุณภาพที่ดี ส่งผลให้ทุกคนสามารถใช้ประโยชน์จากห้องสมุดโรงเรียนได้ มาตรฐานห้องสมุดจึงเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ ฉะนั้นมาตรฐานของห้องสมุดจึงมีความสำคัญต่อสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการให้การสนับสนุนและพัฒนาห้องสมุดให้บรรลุเป้าหมาย เป็นแนวทางสำหรับบุคลากรในการดำเนินงานห้องสมุดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของห้องสมุด เป็นแนวทางในการวางแผนและปฏิบัติงาน และเป็นแนวทางในการประเมินประสิทธิภาพของห้องสมุดและบุคลากรของห้องสมุดได้ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนของประเทศฟิลิปปินส์ (Standards for Philippine Libraries : School Libraries and Media Centers) ซึ่งประกอบด้วย (1) พันธกิจเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (2) การบริหาร (3) ทรัพยากรบุคคล (4) การจัดการทรัพยากรห้องสมุด (5) การบริการและการใช้ประโยชน์ (6) สิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพ (7) ทรัพยากรทางการเงิน (8) การเชื่อมโยงและเครือข่าย และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ สมจินตนา ชังเกตุ ได้ทำการวิจัย การพัฒนารูปแบบห้องสมุดชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า มีการพัฒนารูปแบบห้องสมุดชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างทางกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการให้บริการแบบมีส่วนร่วม ด้านงบประมาณ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านการประเมินผลการดำเนินงาน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำค้าง เกิดลิบ ได้ศึกษาเรื่อง ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครที่พึงประสงค์ตามแนวคิดของผู้บริหารโรงเรียนและบรรณารักษ์ พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียน ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านงานบริหาร ด้านวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ ด้านอาคารสถานที่ ด้านงานเทคนิค ด้านงานบริการ ด้าน

การจัดกิจกรรม และด้านบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง โดยมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละมาตรฐานสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 มาตรฐานที่ 1 ด้านบุคลากร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความตระหนัก เห็นคุณค่า และเห็นความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียน มีความรู้พื้นฐานทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์หรือผ่านการอบรมจากองค์กรทางวิชาชีพ ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน แต่งตั้งครูเพื่อทำหน้าที่ครูบรรณารักษ์ ครูบรรณารักษ์ต้องมีพื้นความรู้การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ หรือผ่านการอบรมจากองค์กรทางวิชาชีพ มีความสามารถในการดำเนินงานห้องสมุด สามารถประสานงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ เพลินพิศ โคตรทองหลาง ได้ศึกษา การบริหารและการบริการของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 พบว่า บุคลากรต้องมีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ความมีจิตบริการ การให้ความเสมอภาคในการให้บริการ บรรณารักษ์ผ่านการอบรมด้านห้องสมุด

1.2 มาตรฐานที่ 2 ด้านงบประมาณ พบว่า โรงเรียนต้องได้รับงบประมาณจากต้นสังกัดอย่างเพียงพอ รายได้ที่ได้จากกิจกรรมและบริการของห้องสมุดโรงเรียนใช้เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาห้องสมุดเท่านั้น ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมกิจกรรมความร่วมมือและเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียนไว้โดยเฉพาะ เพื่อนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ การดำเนินงานความร่วมมือและเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียน มีการจัดหางบประมาณสำหรับพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนเพิ่มเติม เช่น ระดมทุนจากแหล่งทุนอื่น เนื่องจากงบประมาณมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการงานพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน หากงบประมาณไม่เพียงพอการดำเนินการจะพัฒนาไปได้ค่อนข้างช้า และไม่คล่องตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรธัมภา อัญชลีสักการ ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนประสบปัญหาในภาพรวมระดับปานกลาง ปัญหาที่ประสบมากที่สุดคือ ด้านงบประมาณ ดังนั้น ผู้บริหาร คณะครู และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันจัดหาและระดมงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาห้องสมุด

1.3 มาตรฐานที่ 3 ด้านอาคาร สถานที่ และครุภัณฑ์ พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนต้องมีพื้นที่กายภาพ และมีพื้นที่บนแพลตฟอร์มดิจิทัล เป็นพื้นที่บริการการเรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในห้องสมุดแสดงถึงการจัดวางและใช้พื้นที่ในมุมมองใหม่ ๆ โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้ให้บริการและผู้รับบริการทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้และจิตใจที่ดี สะอาด ร่มรื่น มีการควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศ มีแสงสว่าง และมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งอ่านหนังสือ อย่างเหมาะสม โดยการจัดพื้นที่และสภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอก โดยคำนึงถึงการประหยัดพลังงาน ความคุ้มค่าในการใช้งานและความร่วมมือในการลดโลกร้อน ห้องสมุดโรงเรียนควรมีระบบป้องกันสาธารณภัยอย่างเหมาะสม และได้มาตรฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธีรา งามเกียรติทรัพย์ ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตสำหรับวัดในประเทศไทย พบว่า รูปแบบการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตสำหรับวัดในประเทศไทย พบว่า การพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตสำหรับวัดในประเทศไทย ด้านสถานที่ : Place สถานที่ตั้งห้องสมุดอาจเป็นเอกเทศ หรือเป็นส่วนหนึ่ง ในอาคารก็ได้ แต่ต้องให้อำนวยต่อการให้บริการ มีการสัญจรไปมาสะดวก มีบรรยากาศที่ร่มรื่น โล่งโปร่ง มีแสงสว่างที่พอเพียง มีเวลาเปิดปิดบริการที่ชัดเจน การออกแบบที่มีความแตกต่างจากรูปแบบเดิม ไปสู่ รูปแบบใหม่ ที่ดูทันสมัย แปลกตา น่าเข้าไปใช้บริการ

1.4 มาตรฐานที่ 4 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ประกอบด้วย มีกำหนดนโยบายการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ มีการคัดเลือก จัดหา จัดเก็บ และคัดออกอย่างมีระบบ พร้อมใช้งานเสมอ ทรัพยากรสารสนเทศเหมาะสมและเพียงพอต่อการใช้งาน มีเนื้อหาสาระครอบคลุมหลักสูตรการเรียนการสอน และ

กิจกรรมของโรงเรียน มีทรัพยากรสารสนเทศที่ผลิตในท้องถิ่นไว้บริการ สารสนเทศเข้าถึงได้โดยเสรี เปิดโอกาสให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ สื่อการเรียนรู้ร่วมกันในต่างโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร และ สายสุตา ปันตระกูล ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศประเภทห้องสมุดโรงเรียนในฝันของประเทศไทย พบว่า ประเด็นที่ 1 ด้านแผนงานการจัดการสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุด โรงเรียนส่วนใหญ่มีแผนพัฒนาระบบสารสนเทศของแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุด มีการปฏิบัติตามแผนพัฒนาระบบสารสนเทศของแหล่งเรียนรู้ประเภทห้องสมุด วิธีการประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาระบบสารสนเทศ มีผู้รับผิดชอบการจัดระบบสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ ประเด็นที่ 2 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าส่วนใหญ่มีการนำเครื่องคอมพิวเตอร์จัดเก็บข้อมูลของห้องสมุด จัดการลงทะเบียนหนังสือ ระบบยืม-คืน การสืบค้นข้อมูล และจัดเก็บสถิติเข้าใช้ห้องสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์พบว่าส่วนใหญ่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน ครู ค้นคว้า ข้อมูลหาผลงานวิชาการรายงาน และศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง บุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการปฏิบัติงาน และต้องการบุคลากรเพิ่มขึ้น คุณลักษณะเฉพาะของเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่ต้องมีคุณลักษณะเฉพาะสูงขึ้นเพื่อรองรับโปรแกรมใหม่และเร็วมากขึ้นเพื่อจะสะดวกในการค้นคว้ามีพื้นที่เนื้อหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ความเคลื่อนไหวของข่าวสารข้อมูล ประเด็นที่ 3 ด้านโปรแกรมการจัดการระบบสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ พบว่าวัตถุประสงค์ในการใช้โปรแกรมแหล่งการเรียนรู้มีการหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ส่วนใหญ่ เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนใช้วิเคราะห์สารสนเทศ บันทึกข้อมูลในห้องสมุด ลงทะเบียนหนังสือ ค้นหาหนังสือ บริการ ยืม-คืน สถิติการใช้ห้องสมุด สถิติหนังสือยืมคืน สถิติยืมคืนก่อน ทำบัตรสมาชิกห้องสมุด และควรเป็นระบบที่สนับสนุนการจัดการห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ที่เต็มรูปแบบ และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น มีรูปแบบที่เป็นสากลสามารถใช้ได้สะดวกและสามารถใช้ได้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนได้และเป็นประโยชน์กับชุมชนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดระบบการพัฒนาสารสนเทศของโรงเรียนต่อไป จัดเก็บเฉพาะข้อมูลที่สำคัญ ไม่เสื่อมสภาพง่ายมีรูปแบบง่าย น่าสนใจ ค้นหาสะดวก ถูกต้อง ทันสมัย

1.5 มาตรฐานที่ 5 ด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ พบว่า โรงเรียนต้องมีห้องสมุดที่ได้มาตรฐานไว้บริการนักเรียน ครู บุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน โดยห้องสมุดสนับสนุนพันธกิจ การเรียนการสอนและกิจกรรมของโรงเรียน สนับสนุนและสร้างสรรค์การพัฒนานวัตกรรมของโรงเรียน ครู และนักเรียน ห้องสมุดส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ฉลาดรู้เรื่องสารสนเทศ ดิจิทัลและรู้เท่าทันสื่อ บุคลากรตามโครงสร้างการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีการกำหนดนโยบายการบริหาร มีแผนงานและการดำเนินงานห้องสมุดที่ชัดเจน เข้าถึงการให้บริการและการเรียนรู้ได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา สื่อสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทุกรูปแบบ หลากหลายช่องทาง มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีความร่วมมือระหว่างห้องสมุดโรงเรียนเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากร เทคโนโลยี แหล่งความรู้ และการเรียนรู้ร่วมกัน และมีการวิจัย พัฒนานวัตกรรมในการพัฒนาการจัดการ และการดำเนินงานห้องสมุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัภา สุภิกิตย์ ได้ทำการศึกษา แนวทางการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนโพธิ์นิมิตวิทยาคม พบว่า แนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนโพธิ์นิมิตวิทยาคม ได้แก่ ควรมีการวางแผนให้การสนับสนุน การดำเนินงานห้องสมุด มีการนิเทศอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ควรปรับปรุงระบบการให้บริการ และยัง สอดคล้องกับ รุ่งรุจิ ศรีตาเดช ได้ศึกษาวิจัย การจัดกิจกรรมห้องสมุดโรงเรียนต้นแบบโครงการส่งเสริมนิสัยรัก การอ่านระดับประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 พบว่า แนวทางในการดำเนินงานคือ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับครู ผู้ปกครอง ใช้ห้องสมุดในการบูรณาการกิจกรรมการเรียน

การสอน และปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จ คือ มีนโยบายในการจัดทำโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่อง มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและพัฒนาต่อไป

1.6 มาตรฐานที่ 6 ด้านการบริการ ประกอบด้วย มีระเบียบการให้บริการห้องสมุดโรงเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร และประกาศให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน มีบริการยืม – คืน โดยกำหนดระเบียบเพื่อให้ผู้ใช้ได้รับบริการอย่างเสมอภาคตามสิทธิ มีการสอน หรือร่วมสอนการค้นคว้าทรัพยากรสารสนเทศ ตลอดจนช่วยค้นคว้าหรือบริการอื่น ๆ ที่หลากหลาย จัดกิจกรรมเชิงรุก หลากหลายและต่อเนื่อง ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ มีกิจกรรมชุมนุม ชมรม และมีพัฒนาคุณภาพการบริการด้านต่าง ๆ ของห้องสมุดโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายใจ เสือเกาะ ได้ศึกษาเรื่อง การให้บริการห้องสมุดแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในด้านการบริการของห้องสมุดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก งานบริการที่บรรณารักษ์ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การบริการยืม-คืน ด้านกิจกรรมของห้องสมุดให้ความสำคัญกับโครงการพัฒนาห้องสมุดมากที่สุด ส่วนการบริการที่จัดให้ต้องการให้มีการแนะนำการใช้ห้องสมุด มีอาสาสมัครช่วยในการค้นคว้าสืบค้น มีการบริการเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการเล่านิทาน มีเทคโนโลยีสำหรับช่วยอ่านของเด็กแอล.ดี ประเภอ่านหนังสือไม่ได้

1.7 มาตรฐานที่ 7 ด้านการประกันคุณภาพ ประกอบด้วย มีระบบการประกันคุณภาพ ตามตัวชี้วัด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามมาตรฐาน มีการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพห้องสมุดโรงเรียน มีการประเมินคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ โดยผู้รับบริการ เช่น นักเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียน และนำผลการประเมินคุณภาพมาใช้ในการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจินตนา ชังเกตุ ได้ทำวิจัย การพัฒนารูปแบบห้องสมุดชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า ด้านการประเมินผลการดำเนินงาน นำการประเมินแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการประเมิน ประเมินอย่างต่อเนื่อง และมีการรายงานผลการดำเนินงานต่อชุมชน

1.8 มาตรฐานที่ 8 ด้านการใช้ประโยชน์จากห้องสมุดโรงเรียน ประกอบด้วย ครูผู้สอนใช้ห้องสมุดโรงเรียนในการจัดกิจกรรมเรียนการสอน จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแก่นักเรียน มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการการใช้ห้องสมุด ใช้ห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ หรือพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนเข้าใช้ห้องสมุดและร่วมกิจกรรมห้องสมุดโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง สามารถรับรู้ เข้าถึง และใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ สร้างองค์ความรู้จากการศึกษาค้นคว้า ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และมีนิสัยรักการอ่าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชโรชนี ชัยมินทร์ และ สุภาณี เส็งศรี ได้ทำการวิจัยเรื่อง สถานการณ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย พบว่า มีการจัดบริการการอ่านและการศึกษาค้นคว้า และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่องเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ร้อยละ 92.00 ครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์ มีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และมีนิสัยรักการอ่าน ร้อยละ 96.53 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ ร้อยละ 94.13 ครูผู้สอนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบอย่างหลากหลาย ร้อยละ 93.33 นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ร้อยละ 89.87 นักเรียนเข้าใช้ห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 92.53

2. จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) พบว่า มาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 8 องค์ประกอบ 65 ตัวบ่งชี้ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 2 คือ มาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ทั้งนี้เนื่องจาก มาตรฐาน และตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการค้นพบ ของผู้วิจัย ในการทำวิจัยเล่มนี้ ได้ทำตามแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ **ขั้นที่ 1** ทหาร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยศึกษา วิเคราะห์ สรุปรวบรวม และงานวิจัยที่เกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากนั้นจึงนำข้อสรุปที่ได้มาสังเคราะห์ เป็นองค์ความรู้ (content synthesis) เกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการเขียนเป็นความเรียงขนาดยาว (monograph) แล้วสร้าง แบบสอบถามนำไปถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อยืนยันร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive method) จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับมาตรฐานและ ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญหรือเชี่ยวชาญพิเศษ และประสบผลสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา จากนั้นจึง สรุปรวบรวมวิเคราะห์เอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยในประเทศ และงานวิจัยต่างประเทศ เกี่ยวกับมาตรฐานและ ตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความคิดเห็น จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำมากำหนดเป็นร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน **ขั้นที่ 2** สร้างเครื่องมือการวิจัย โดยผู้วิจัยนำ ร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาพัฒนาเป็นเครื่องมือการวิจัยในลักษณะแบบสอบถามความคิดเห็น (opinionative) จากนั้นดำเนินการ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม ภายใต้อำนาจแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบด้วยเทคนิค IOC (Index of item objective congruence) และได้ค่า IOC ของแต่ละข้อของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.8 – 1 จากนั้นจึงปรับปรุง แก้ไข สำนวนภาษาที่ใช้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเครื่องมือที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้ (try out) โดยผู้วิจัยนำไปทดลองกับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง ทุกประการ โรงเรียนละ 3 คน รวม 10 โรงเรียน คิดเป็นแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 30 ฉบับ หาค่าความ เชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือวิจัย โดยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้งหมด นำมาหาค่าความ เชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีการของ ครอนบาค (cronbach) ได้ค่าความ เชื่อมั่นเท่ากับ 0.973 **ขั้นที่ 3** เก็บข้อมูลและวิเคราะห์มาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เก็บข้อมูลแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 100 โรง ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูวิชาการ 1 คน และครูบรรณารักษ์หรือครูที่รับผิดชอบงานห้องสมุดโรงเรียน 1 คน รวมจำนวน 300 คน ผู้วิจัยจัดส่งและรับคืน แบบสอบถามด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนที่สามารถดำเนินการได้ แต่สำหรับโรงเรียนที่ติดขัดด้วยข้อจำกัดด้าน ความพร้อมและเวลา ได้ใช้วิธีการส่งและรับคืนทางไปรษณีย์โดยวิธีการลงทะเบียน หรือทางออนไลน์ (Google form) โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 276 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.00 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ต่อไปนี้ คือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ(Percentage) มัชฌิมเลขคณิต(Aritmatic mean) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(Standard deviation) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis :

CFA) เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดล (Model) ข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลทฤษฎีที่กำหนดขึ้น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และ **ขั้นที่ 4** ยืนยันมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยนำมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการพัฒนามายืนยันด้วยการสอบถาม ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้บริหารการศึกษาระดับกระทรวง ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ ได้พิจารณาประเด็นมีความถูกต้อง เหมาะสมเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมต่อไป จากกระบวนการที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่ามาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกระบวนการจัดทำเป็นขั้นตอนอย่างมีระบบ จึงทำให้มาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การวิจัยเรื่อง มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารและพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำข้อที่ค้นพบนี้ไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายและการนำไปปฏิบัติกับหน่วยงานของตนในบริบทดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้บริหารโรงเรียนต้องประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน คณะครู ชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานห้องสมุดประสบความสำเร็จ
2. ผู้บริหารโรงเรียน ควรมีการวางแผนการบริหารงานห้องสมุดให้เป็นระบบ โดยมีแผนงานที่ครอบคลุมภารกิจทั้งด้านงานบริหาร งานเทคนิค งานบริการ รวมถึงการจัดกิจกรรมของห้องสมุด ให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน รวมทั้งวางแผนการจัดหางบประมาณสนับสนุนห้องสมุดทุกรูปแบบ ทั้งงบประมาณจากทางราชการและจากหน่วยงานภายนอก เพื่อให้การดำเนินงานห้องสมุดมีประสิทธิภาพ
3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการกำกับติดตามการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน และนำผลที่ได้จากการประเมินมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น
4. รัฐบาลควรสนับสนุนงบประมาณเพิ่มมากขึ้น เพื่อจัดซื้อ จัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้แก่ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาที่ขาดแคลน และควรมีการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมาช่วยพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนโดยเฉพาะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการประเมินมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรศึกษารูปแบบหรือวิธีการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ (Best Practice) จากโรงเรียนที่มีการบริหารห้องสมุดที่เป็นเลิศ หรือโรงเรียนที่มีผลการดำเนินงานห้องสมุดที่มีคุณภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนต่าง ๆ

บรรณานุกรม

- ชโรชินี ชัยมินทร์ และสุภาณี เส่งศรี. (2563). สถานการณ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในประเทศไทย. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.). 26,1. (มกราคม – มีนาคม) : 23.
- น้ำค้าง เกิดลิบ. (2548). ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครที่พึงประสงค์ตามแนวคิดของผู้บริหารโรงเรียนและบรรณารักษ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร และ สายสุตา ปันตระกูล. (2557). แนวทางการพัฒนาการจัดการสารสนเทศประเภทห้องสมุดโรงเรียนในพื้นที่ของประเทศไทย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสวนดุสิต.
- พิมพ์นภา ส่งสัมพันธ์สกุล. (2557). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดมีชีวิต โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพลินพิศ โคตรทองหลาง. (2554). การบริหารและการบริการของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มาลี ไชยเสนา. (2557). การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในสังคมแห่งการเรียนรู้. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 5, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) : 55-68.
- รุ่งรุจิ ศรีดาเดช. (2560). การจัดกิจกรรมห้องสมุดโรงเรียนต้นแบบโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนของประเทศฟิลิปปินส์ (Standards for Philippine Libraries : School Libraries and Media Centers). เข้าถึงเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2563. เข้าถึงได้จาก <https://paslinews.files.wordpress.com/2009/08/standards-for-philippine-school-libraries.pdf>
- วัลลภา สุกิตย. (2552). แนวทางการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนโพธิ์นิมิตวิทยาคม อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมจินตนา ชังเกต. (2554). การพัฒนารูปแบบห้องสมุดชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาการศึกษาตลอดชีวิต และการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สายใจ เสือกะ. (2553). การให้บริการห้องสมุดแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุธีรา งามเกียรติทรัพย์. (2561). รูปแบบการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตสำหรับวัดในประเทศไทย. มหาจุฬาราชวิทยาลัย. 5,1 (เมษายน) : 184-195.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). **มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2556**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559)**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรัมภา อัญชลีสังกาศ. (2553). **สภาพและปัญหาการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Best, J. W. & Kahn J. V. (2006). **Research in Education** . 10th ed. Massachusetts : Pearson Education Inc.,
- Cronbach, L. J.(1984). **Essentials of Psychological Tests**, 4th ed. New York : Harper & Row Publisher.
- Likert, R.(1967). **The Human Organization: Its Management and Values**. New York : McGraw-Hill.
- Taro Yamane.(1973). **Statistics: An Introductory Analysis**, 3rd ed, New York : Harper & Row Publishers, Inc.